

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΕΩΣ

Υ π ό

KURT WERNER HAESELE *

Un. Dozent Dr jur. und Dr Rer. Pol. (Innsbruck)

Ἡ πλήρης διάλυσις τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου καὶ ἡ ὑπερβολικὴ αὐξήσις τῶν κρατικῶν ἐπεμβάσεων ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, μετὰ ἀπὸ τὸν τερματισμὸν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ἐδημιούργησαν πολὺ γρήγορα τὴν ἐπιθυμίαν εἰς τοὺς λαοὺς διὰ μίαν ἀποκατάστασιν ἐνὸς συστήματος τῶν παγκοσμίων ἀνταλλαγῶν, τὸ ὁποῖον σύστημα θὰ ἦτο κατάλληλον νὰ στερεώσῃ ἐκ νέου τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ἐπὶ πολυμεροῦς βάσεως, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ διάκρισις χειρισμοῦ τῶν συναλλαγῶν τῶν διαφόρων χωρῶν.

Τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου ὑπῆρξε τὸ διεθνὲς συνέδριον παγκοσμίου ἐμπορίου τῆς Χαβάνας. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου ἐπεδίωξαν ὡς γνωστόν, ἐν συντομίᾳ τοὺς ἐξῆς σκοποὺς :

Διὰ μέσου μιᾶς διεθνοῦς συμφωνίας ἔπρεπε νὰ ἐπιτευχθῇ μετριασμὸς τῶν κρατικῶν προστατευτικῶν οἰκονομικῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα εἶχον ὡς συνέπειαν τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῶν διαφόρων χωρῶν.

Ἐπρωτάθῃ μείωσις τῶν δασμῶν, ἀπεφασίσθη ἡ δημιουργία διεθνοῦς ἐλέγχου ἐφ' ὅλων τῶν προστατευτικῶν μέτρων τῶν διαφόρων χωρῶν, ἐνὸς διεθνοῦς ἐλέγχου διὰ τὰ Καρτέλ, ὡς καὶ μία βαθμιαία ἐξομοίωσις τῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων.

Τὰ Κράτη ὑπεχρεώθησαν νὰ δεχθοῦν μίαν συστηματικὴν καταπολέμησιν τῶν οἰκονομικῶν κρίσεων, μόνον ἐπὶ διεθνοῦς συμφωνίας, δηλ. ὄφειλον ν' ἀπαρνηθοῦν τὰ μέτρα μιᾶς αὐτονόμου Συγκυριακῆς πολιτικῆς.

Αἱ ἀποφάσεις τοῦ προαναφερθέντος Συνεδρίου ἐσκόπευον τὸν παραμερισμὸν τοῦ ὑφισταμένου παγκοσμίου οἰκονομικοῦ χάους, ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τούτων παρενεβλήθησαν ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια, ἅτινα ἐβασίζοντο πρωτίστως εἰς τὴν διαρθρωτικὴν ἀνισορροπίαν τῆς οἰκονομίας τῶν διαφόρων Κρατῶν.

Ἡ διαρθρωτικὴ ἀνισορροπία αὕτη ἦτο κυρίως ἡ συνέπεια τῆς αὐτονόμου

---

* Διάλεξις εἰς τὴν Πάντειον Ἀνωτάτην Σχολὴν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν (16-12-1954).

Συγκυριακῆς πολιτικῆς ἐκάστου τῶν Κρατῶν καὶ τῆς τεχνικῆς διατηρήσεως ἀπροσφόρων Βιομηχανιῶν, αἱ ὁποῖαι λόγῳ τῆς ἐσφαλμένης οἰκονομικῆς τοποθετήσεώς των δὲν δύνανται νὰ συναγωνισθοῦν διεθνῶς καὶ μποροῦν νὰ ὑπάρχουν μόνον μὲ τὴν δασμολογικὴν κρατικὴν προστασίαν.

Ἐξ αἰτίας τῆς διαρθρωτικῆς ἀνισορροπίας τῶν διαφόρων Κρατῶν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ μία ταχεῖα ἀναζωογόνησις τῶν παγκοσμίων ἀνταλλαγῶν, βάσει ἀποφάσεων διεθνῶν συνεδρίων.

Ἀπὸ τὴν ἀναγνώρισιν λοιπὸν τῆς πραγματικότητος αὐτῆς ἐνισχύθησαν αἱ προσπάθειαι τῆς κατασυντετριμμένης οἰκονομικῶς ἐκ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου Εὐρώπης, κέντρου τοῦ πραγματικοῦ κρατῆρος διαταραχῶν, τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἔστω μία περιφερειακὴ καὶ ὄχι παγκοσμία λύσις τοῦ φλέγοντος προβλήματος, τῆς ἀναζωπυρήσεως τῶν διεθνῶν ἀνταλλαγῶν.

Ἡ λύσις αὕτη θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ διὰ τῆς δημιουργίας μιᾶς ἀγορᾶς κατὰ προσέγγισιν ἰσορροπημένης καὶ ἀρχικῶς μόνον εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν χῶρον.

Κατόπιν τῶν τεραστίων πολεμικῶν καταστροφῶν ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς Εὐρώπης ἐχώλαιναν, ἡ ἀγροτικὴ παραγωγή ἐμειώθη λόγῳ τοῦ ἀνεπαρκοῦς λιπάσματος τοῦ ἐδάφους ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, ἡ κτηνοτροφία ἐσμικρύνθη λόγῳ τῆς περιορισμένης ἐκτροφῆς νέων ζώων.

Ἀναπληρωματικαὶ καὶ νέαι ἐπενδύσεις ἀπὸ ἐτῶν δὲν διεκπεραιώθησαν. Αἱ παρακαταθῆκαι ἐσπαταλήθησαν. Τὰ ἀποθέματα εἰς συνάλλαγμα ἐξηντλήθησαν. Τὰ νομισματικὰ συστήματα τῶν διαφόρων Κρατῶν, λόγῳ τοῦ πληθωρισμοῦ συνεκλονίσθησαν. Καὶ ἡ κολοσσιαία κατασπατάλησις κεφαλαίων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου κατεπτώχευσε τὴν Εὐρώπην.

Κατὰ συνέπειαν δὲν ἠδύνατο νὰ ὑφίσταται καμμία ἀμφιβολία, ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ παραιτηθῆ μιᾶς οἰκονομικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν προσόδων ἐκ μιᾶς φυσικῆς τοποθετήσεως τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωργίας της.

Ὁ δρόμος ὅμως τῆς διασώσεως ἐκ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ χάους, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ ἐξευρεθῆ διὰ μέσου μιᾶς ἀπομεμονωμένης ἀνοικοδομήσεως τῶν διακεχωρισμένων οἰκονομικῶν νησίδων, εἰς τὰς ὁποίας ἡ Εὐρώπη εἶναι διηρημένη.

Μόνον μὲ τὴν ὑπερπήδησιν τῶν καταστρεπτικῶν ἐπιρροῶν ἐνὸς μυωπικοῦ, στενοῦ ὑπερεθνικισμοῦ, μόνον διὰ μιᾶς στενῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ τῆς καλλιτέρας ἐκμεταλλεύσεως ὅλων τῶν βοηθητικῶν πηγῶν καὶ τῆς συγκεντρώσεως ὅλων τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων δύνανται νὰ ἐπιτευχθῆ μία ἐπανόρθωσις τοῦ παγκοσμίου κύρους τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας, κύρος, τὸ ὁποῖον νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν σημασίαν αὐτοῦ τοῦ κάποτε ἀξιολογωτέρου καὶ σημαντικωτέρου οἰκονομικοῦ κέντρου βαρύτητος τοῦ Κόσμου.

Ποῖοι δρόμοι ἐπροτάθησαν διὰ τὴν ἐπίτευξιν μιᾶς τοιαύτης Εὐρωπαϊκῆς ὁλοκληρώσεως ; Καὶ ποῖοι δρόμοι δύνανται ἀληθῶς νὰ ὀδηγήσουν εἰς τὴν τελικὴν πραγματοποίησιν ἐνὸς τοιούτου σκοποῦ ;

Κατὰ πρῶτον βλέπομεν διαφόρους προτάσεις διὰ τελωνειακὰς ἐνώσεις.

Δὲν θέλομεν νὰ ἀπασχοληθῶμεν λεπτομερέστερον μὲ αὐτὰ τὰ γνωστὰ προβλήματα. Ἄλλὰ ἀδιάφορον πῶς κρίνει τις τὴν ιδέαν τῆς τελωνειακῆς ἐνώσεως, ὅπως δὴ ποτε αὕτη ἐκφράζει τὴν θέλησιν διὰ οἰκονομικὴν συνεργασίαν. Ὡς ἐκ τούτου δύναται τις νὰ χαιρετίσῃ τὰς ιδέας αὐτάς, ὡς μίαν προσπάθειαν νὰ ὑπερνικηθοῦν τὰ στενὰ ἐθνικὰ πλαίσια τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς εὐρύτερον οἰκονομικὸν χῶρον.

Ἐὰν καὶ ἡ ἐπιτυχία αὐτῶν τῶν προσπαθειῶν ἔμεινεν εἰς τὴν πρᾶξιν ἀσήμαντος καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ σχέδια τῶν τελωνειακῶν Ἐνώσεων ἐπραγματοποιήθη ἐν μέρει μόνον ἢ τελ. ἐνώσεις τῶν χωρῶν τῆς Μπενελούξ, ἐν τούτοις ὅμως ἀποδεικνύεται, ὅτι τοῦλάχιστον ὑπῆρχεν ἡ ἀναγνώρισις μιᾶς ἀνάγκης συνεννοήσεως.

Τελωνειακὴ ἐνωσις σημαίνει κατ' ἐννοιαν τῆς λέξεως, ὅτι εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἐνώσεως δὲν θὰ ἀναφυοῦν πλέον ἐνδιάμεσοι σταθμοί. Ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς ὅμως μιᾶς Εὐρωπαϊκῆς λύσεως δὲν εἶναι ἡ δημιουργία μερικῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν οἰκονομικῶν χώρων, οἱ ὅποιοι ἐνώνονται τελωνειακῶς διὰ νὰ ἀποκλεισθοῦν πάλιν ἀπὸ ἄλλους οἰκονομικοὺς χώρους, ἀλλὰ ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς πρέπει νὰ εἶναι νὰ συμπτυχθῇ ἡ Εὐρώπη εἰς ἓνα οἰκονομικὸν σύνολον.

Ἡ τελωνειακὴ ἐνωσις διαφόρων κρατικῶν ὁμίλων δύναται διὰ τοῦτο νὰ εἶναι μόνον ἐν μικρὸν προγεφύρωμα, ποτὲ ὅμως τελικὸς σκοπός, προκύπτει ὡς ἐκ τούτου τὸ ἐρώτημα, ἐὰν ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁλοκλήρωσις πρέπη νὰ εὕρῃ τὴν πραγματοποίησιν τῆς εἰς μίαν καθολικὴν τελωνειακὴν ἐνωσιν ἢ πέραν τούτου εἰς μίαν πανευρωπαϊκὴν οἰκονομικὴν ἐνωσιν.

Διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει μας, ὅτι ὁ προστατευτικὸς δασμὸς εἶναι ἀσφαλῶς ἓνα σοβαρὸν ἐμπόδιον εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν, καθὼς καὶ εἰς τὴν παγκοσμίαν ἀνταλλαγὴν προϊόντων. Ἄλλὰ ὁ προστατευτικὸς δασμὸς δὲν εἶναι τὸ μοναδικὸν ἐμπόδιον οὔτε τὸ ἀποφασιστικόν.

Οὕτω, μία ἄμεσος ἄρσις τῶν δασμῶν δὲν θὰ ἔφερε καμμίαν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἀλλὰ θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν βαρυτάτας οἰκονομικὰς καταστροφάς, σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας, διότι αὐτοστιγμὴ μὲ τὴν κατάρρευσιν τῶν βιομηχανιῶν, πού δὲν θὰ ἦσαν εἰς θέσιν νὰ συναγωνισθοῦν διεθνῶς, θὰ ἐδημιουργοῦντο ἀνεργίαι μὲ ἐπικινδύνους κοινωνικὰς συνεπειάς.

Ἀντιθέτως ὅμως μία ὀρθὴ πολιτικὴ δασμῶν ἀπὸ Εὐρωπαϊκῆς σκοπιᾶς δύναται νὰ ἀποβῇ ἐν πολύτιμον μέσον διὰ νὰ ἀποφευχθοῦν τοιαῦται καταστροφαιὶ μιᾶς μεταβατικῆς περιόδου.

Λοιπόν, όχι, μία τελωνειακή ένωση, με άμεσον κατάργησιν όλων τῶν δασμῶν θὰ ὠδήγει εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἀλλὰ ἐνιαία ρύθμισις τῶν Εὐρωπαϊκῶν δασμῶν με τὸν σκοπὸν νὰ ἐπανακατασταθοῦν τὰ κεχωρισμένα οἰκονομικῶς Εὐρωπαϊκὰ τμήματα εἰς πραγματικῶς ἀλληλοσυμπληρουμένους οἰκονομικοὺς χώρους.

Διὰ νὰ κατορθωθῇ ὅμως τοιοῦτόν τι θὰ ἀπαιτηθῇ ἕνας συντονισμὸς τῆς οἰκονομικῆς κατευθύνσεως εἰς τὰ διάφορα Εὐρωπαϊκὰ Κράτη, ἐφ' ὅσον μία καθαρῶς φιλελευθέρᾳ διαμόρφωσις τῆς οἰκονομίας ἄνευ κρατικῶν ἐπεμβάσεων δὲν εἶναι πλέον πραγματοποιήσιμος, λόγῳ τῆς μεταβολῆς πρωτίστως τῆς βιομηχανικῆς διαρθρώσεως.

Συμπεραίνομεν, ὅτι μία τελωνειακή ένωση δὲν δύναται νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὀλοκληρώσεως, διότι με τὴν κατάρρευσιν τοῦ φιλελευθέρου οἰκονομικοῦ συστήματος, διὰ νὰ συγκρατηθῇ, ἔστω καὶ ἐν περιορισμένῳ βαθμῷ, ἡ ἰσορροπία τῆς ἀγορᾶς, ἔγινεν ἀπαραίτητος μία σχετικὴ κρατικὴ ἐπέμβασις εἰς τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα.

Ὅστε ὁ συγχρονισμὸς τῆς οἰκονομικῆς κατευθύνσεως τῶν διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν παρουσιάζεται πολὺ μεγαλειτέρας σημασίας ἀπὸ μίαν ἀπλὴν ἄρσιν τῶν δασμῶν.

Ἐν ἐπίσης σοβαρὸν σημεῖον τοῦ συνόλου τῶν προβλημάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὀλοκληρώσεως κεῖται εἰς τὰ ἑξῆς ἐρωτήματα :

Πρέπει ἡ ὀλοκλήρωσις νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ τῆς ὠθήσεως τῆς ἐνδοευρωπαϊκῆς συναλλαγῆς καὶ τοῦ παραμερισμοῦ τῶν ὑφισταμένων οἰκονομικῶν ἐμποδίων, ὑπὸ τὸν ὅρον ἀπολύτου διατηρήσεως τῆς κυριαρχίας τῶν Κρατῶν, ἢ πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ διὰ τῆς στενωτέρας ἐνώσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν;

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημα θὰ προκύψῃ ἀπὸ τὸ συμπέρασμα τῶν περαιτέρω λεχθησομένων ἐπιχειρημάτων.

Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τὴν δευτέραν ἐρώτησιν εἶδομεν ὅτι μία πανευρωπαϊκὴ τελωνειακὴ ένωση θὰ ἀπετέλει ἀτελῆ λύσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὀλοκληρώσεως. Ἀναγκαστικῶς θὰ ἔπρεπε νὰ δημιουργηθῇ λόγῳ τῆς ἀνάγκης τοῦ συντονισμοῦ τῆς οἰκονομικῆς κατευθύνσεως μία πανευρωπαϊκὴ οἰκονομικὴ ένωση.

Οἰκονομικὴ ὅμως ένωση σημαίνει ὁμοιορρυθμίαν ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν Κρατῶν, με συνέπειαν ἐνὸς σχετικοῦ περιορισμοῦ τῆς κυριαρχίας ἐκάστου τούτων.

Σήμερον ὅμως ἀκριβῶς ἡ ἰδιόρρυθμος οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῶν διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν δημιουργεῖ τὴν μεγαλυτέραν ἀντίδρασιν διὰ τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς οἰκονομικῆς ὀλοκληρώσεως. Διὰ νὰ ὑπερنيκηθῇ ἡ οἰκονομικὴ παραμόρφωσις τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας, διὰ νὰ κατορθωθῇ μία ὀρθολογιστικὴ κατεύθυνσις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων αὐτῆς, θὰ ἔπρεπε πρωτίστως νὰ συντονισθοῦν ὅλαι αἱ οἰκονομικαὶ ἀποφάσεις τῶν χωρῶν τῆς μελλούσης.

οἰκονομικῆς Ἑνώσεως, ὅσαι ἀφοροῦν τὴν σταθεροποίησιν τῆς οἰκονομικῆς εὐημερίας.

Ἡ σταθεροποίησις ὅμως αὕτη δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τελεσφορήσῃ, στηριζομένη πλέον εἰς ἀπομεμονωμένην κρατικὴν βάσιν, ἀλλὰ μόνον ἐντὸς τοῦ καθολικοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πλαισίου.

Ἐπομένως θὰ ἔπρεπε πρῶτον διὰ κοινῆς συμφωνίας νὰ παραμερισθοῦν ἢ τοῦλάχιστον νὰ συντονισθοῦν αἱ ἐπιχορηγήσεις εἰς τὴν παραγωγὴν, εἰς τὴν κατανάλωσιν καὶ ὅπου ἀκόμη ὑφίστανται τοιαῦται τεχνηταὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν τιμῶν. Ὀφείλε νὰ ἀκολουθήσῃ, μία ἐξίσωσις τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς, διότι ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν δὲν πρέπει τεχνητῶς νὰ ἐπηρεασθῇ εἰς τὰ διάφορα μέλη τῆς οἰκονομικῆς ἐνώσεως ἀπὸ τὰς διακυμάνσεις τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως πρωτίστως τῶν φόρων κατανάλσεως καὶ τοῦ φόρου κύκλου ἐργασίας. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Εὐρ. Οἰκον. Ἑνώσεως δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ δημιουργηθῇ καὶ ὁμοιογενὲς νόμισμα, ἀλλὰ τὸ νόμισμα τῶν διαφόρων μελῶν τῆς Ἑνώσεως πρέπει νὰ ἔχῃ ἄμεσον μετατρεψιμότητα.

Πρέπει ἐπομένως νὰ ὑπάρχῃ μία κεντρικὴ ὑπηρεσία τῆς Ἑνώσεως πρὸς διατήρησιν ἐνὸς συντονισμοῦ τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς Ἑνώσεως.

Ἡ Κεντρικὴ Ὑπηρεσία αὕτη, ἐφωδιασμένη μὲ ἀνάλογον κεφάλαιον νομισματικῆς ἐξισορροπήσεως, πρέπει νὰ εἶναι ἐξουσιοδοτημένη νὰ ἐλέγχῃ τὰς πράξεις τῶν ἐκδοτικῶν τραπεζῶν τῶν διαφόρων κρατῶν τῆς Ἑνώσεως καὶ νὰ ἐπαγρυπνῇ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ συναλλάγματος εἰς τὴν φυσικὴν ἰσοτιμίαν του διὰ νὰ ἀποφευχθοῦν ἐσφαλμέναι ἐπενδύσεις κεφαλαίων εἰς τὴν νέαν κατάταξιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων.

Διὰ νὰ ἐμποδισθῇ ὅμως μία διάφορος ἐξέλιξις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ νομίματος εἰς τὰς διαφόρους χώρας, θὰ ἦτο ἀπαραίτητος ἓνας συντονισμὸς τῆς πολιτικῆς τῶν πιστώσεων, τοῦ τόκου, τῶν τιμῶν, τῶν μισθῶν καὶ τῶν κατευθύνσεων τῆς δημοσίας οἰκονομίας. Πρωτίστως ἔπρεπεν ὅμως νὰ ὑφίσταται ἀπόλυτος συντονισμὸς δι' ὅλα τὰ μέτρα διὰ τὴν συντήρησιν μιᾶς πλήρους ἀπασχολήσεως ὅλων τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων.

Ποῖα ἐπιχειρήματα ὑπάρχουν λοιπὸν ὑπὲρ μιᾶς τοιαύτης ὁλοκληρώσεως;

Κυρίως τὰ ἐπιχειρήματα ἅτινα ἀναφέρονται ὑπὲρ τοῦ σχηματισμοῦ μιᾶς τοιαύτης ἐνώσεως εἶναι τρία:

Τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα στηρίζεται εἰς τὴν ἀναγνώρισιν ὅτι αἱ ἐλπίδες ταχείας ἐπανόδου μιᾶς ἐλευθέρως, ἀπεριορίστου, πολυμεροῦς καὶ παγκοσμίας ἀνταλλαγῆς ἀγαθῶν, εἶναι σύμφωνα μὲ τὴν πεῖραν τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων καὶ σύμφωνα μὲ τὸ ἐν τῷ κόσμῳ σήμερον κυριαρχοῦν πνεῦμα τοῦ Μονοπωλισμοῦ καὶ τῶν Κρατικῶν ἐπεμβάσεων, καθ' ὁλοκληρίαν μάταιαι.

Οἱ ὁπαδοὶ τῆς αἰτιολογίας ταύτης λέγουσιν, ὅτι ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω λόγους

εἶναι σκοπιμώτερον νὰ ἀπαρνηθῶμεν τὸ ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ νὰ δημιουργήσωμεν ἀντὶ τούτου εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν χῶρον τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἀγαθῶν, ἀπὸ τὰ ὑφιστάμενα ἐμπόδια. Ὑποστηρίζουν, ὅτι, εἶναι καλλίτερον νὰ πράξῃ τις οὕτω, παρὰ νὰ ἀναμένῃ ματαίως τὴν γενικὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου καὶ ἐλπίζων, νὰ συντηρῇ πρακτικῶς τὴν σημερινὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν, πρὸς ζημίαν ὅλων, ἐπ' ἀόριστον χρονικὸν διάστημα, διάστημα, τὸ ὁποῖον ἀναμφισβητήτως θὰ εἶναι πολὺ μεγάλο.

Τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα βασίζεται εἰς τοῦτο :

Ἦδη ὑφίστανται δύο τεράστια οἰκονομικαὶ ὁμάδες ἐν τῷ κόσμῳ. Τὸ οἰκονομικὸν μπλόκ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὸ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως. Ἡ διηρημένη Εὐρωπαϊκὴ οἰκονομία κινδυνεύει νὰ καταπνιγῇ ἐν μέσῳ τῶν γιγαντιαίων αὐτῶν ὁμάδων. Πολλοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ κρατικὴ διασπορὰ τῆς Εὐρώπης, ἦτο οἰκονομικῶς ἄνευ σημασίας, ἐφ' ὅσον ἴσχυε τὸ φιλελεύθερον οἰκονομικὸν σύστημα. Ὅσον ὅμως ἀπεμακρύνετο ἡ οἰκονομία ἀπὸ τὸ φιλελεύθερον πνεῦμα τόσον περιωρίζοντο αἱ ἔθνικαὶ οἰκονομίαι, ἐντὸς τοῦ στενοῦ χώρου τῶν κρατικῶν συνόρων. Ὁ περιορισμὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας, ἐπηρασμένος ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς αὐταρκειᾶς, ἐδημιούργησεν ὅλον ἐν καὶ περισσότερον δυσμενεῖς συνθήκας διὰ τὴν σύνθεσιν ἐξόδων παραγωγῆς.

Τί εἶχεν ὡς συνέπειαν τοῦτο ; Τὴν ὅλον ἐν ἀξανομένην ἀπώθησιν τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὰς παγκοσμίας ἀγοράς.

Εἰς αὐτὸν τὸν κατήφορον ἓνα πρᾶγμα εἶναι μόνον ἡ σωτηρία : Ἡ οἰκονομικὴ ἔνωσις τῆς Εὐρώπης. Μόνον μία οἶκον. ὀλοκλήρωσις τῆς Εὐρώπης μπορεῖ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν δυνατότητα, νὰ συναγωνισθῇ τὰ τεράστια προαναφερθέντα μπλόκ, μὲ τοὺς μεγάλους παγκοσμίους οἰκονομικοὺς χώρους των.

Καὶ τώρα ἐρχόμεθα εἰς τὸ τρίτον, τὸ σημαντικώτερον ἐπιχείρημα : Τοῦτο ἔχει ὡς ἀφετηρίαν τὴν γαιοοικονομικὴν κατάταξιν τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν βάσιν διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς νέας παγκοσμίας οἰκονομίας.

Ἡ θεωρία αὕτη στηρίζεται εἰς τὸ σημαντικὸν τοῦτο ἐπιχείρημα διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς δημιουργίας μιᾶς οἰκονομικῆς ἐνώσεως τῆς Εὐρώπης.

Ἡ σημερινὴ παγκοσμία οἰκονομία συσπειροῦται γύρω ἀπὸ τρία κέντρα βαρύτητος, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ παλαιότερον εὑρίσκεται ἐν Εὐρώπῃ, τὸ νεώτερον εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν καὶ τὸ μεγαλύτερον ὅμως εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

Ἐκαστον τῶν κέντρων τούτων σχηματίζει τὸν πυρῆνα ἐνὸς συστήματος γαιοοικονομικοῦ χώρου. Γύρω ἀπὸ μίαν βιομηχανικὴν συμπύκνωσιν ἐκτείνεται μία εὐρεῖα βάσις πρώτων ὑλῶν καὶ γεωργικῆς παραγωγῆς μὲ ἐντατικωτάτην καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους Ὅσον ὅμως ἀπομακρύνεται ἡ γεωργικὴ παραγωγή ἀπὸ τὰ κέντρα τῆς μεγάλης καταναλώσεως, τόσον μειοῦται ἡ ἐντασις αὐτῆς λόγῳ τῶν ἠύξημένων μεταφορικῶν δαπανῶν.

Μέσα εἰς τὴν περιοχὴν τῶν πλέον πυκνοκατρωμένων ἐδαφῶν, εἰς τὸ κέντρον τοῦ γαιοοικονομικοῦ τούτου χώρου, ὑπάρχουν τὰ μεγάλα κοιτάσματα τοῦ γαιάνθρακος, καταλλήλου βεβαίως διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ κώκ. Ἐντὸς τοῦ χώρου τούτου ὑπάρχει ἡ βιομηχανία σιδήρου καὶ χάλυβος.

Ὁ οἰκονομικὸς τόπος τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς βιομηχανίας σιδήρου καὶ χάλυβος, καθορίζεται ὡς γνωστὸν ἀπὸ τὸν προσανατολισμὸν τῶν μεταφορικῶν δαπανῶν. Ἐπομένως ἡ βιομηχανία αὕτη ἐκλέγει τὸν τόπον ἐγκαταστάσεως πλησίον τῶν περιοχῶν τοῦ γαιάνθρακος, ὅπου καὶ ὁ σίδηρος δύναται νὰ μεταφερθῆ διὰ τῆς πλωτῆς ὁδοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ βιομηχανία σιδήρου καὶ χάλυβος ἀποτελεῖ τὸ κυριαρχοῦν στοιχεῖον τῆς γαιοοικονομικῆς τάξεως.

Γύρω ἀπὸ αὐτὸν τὸν πυρῆνα τῆς βιομηχανίας σιδήρου καὶ χάλυβος συγκεντρώνονται αἱ μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι καὶ αἱ βιομηχανίαι ἀγαθῶν καταναλώσεως. Κέντρα δευτερευούσης σημασίας σχηματίζονται εἰς τὰς μεγαλοπόλεις καὶ εἰς τὰ μικρότερα κοιτάσματα μεταλλευμάτων καὶ γαιάνθρακος. Σημαντικὸν ὅμως εἶναι ὅτι ὅλα τὰ μέρη τοῦ γαιοοικονομικοῦ χώρου εἶναι τοιουτοτρόπως πρὸς ἄλληλα συνδεδεμένα, ὥστε κανένα δὲν εἶναι βιώσιμον, χωρὶς τὸ ἄλλο.

Ἐπομένως κᾶθε κρατικὴ ἐπέμβασις εἰς τὰ σύνορα τοῦ Κράτους, σύνορα τὰ ὁποῖα ἀπὸ οἰκονομικῆς πλευρᾶς ἐξεταζόμενα, ἐχαράχθησαν αὐθαίρετως ἐπὶ τοῦ γαιοοικονομικοῦ χώρου, ἐπαναλαμβάνω, κᾶθε κρατικὴ ἐπέμβασις, δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρὰ μίαν μετατόπισιν τῆς κατὰ χῶρον τάξεως.

Ὡς ἐκ τούτου προκύπτει τὸ ἐξῆς συμπέρασμα :

Ἐνῶ τὸ Ἀμερικανικὸν καὶ τὸ Σοβιετικὸν οἰκονομικὸν κέντρον βαρύτητος ὑπόκεινται εἰς μίαν ὁμοιοσυμπαγῆ οἰκονομικὴν διορρύθμισιν, ἀποσυντίθεται τὸ Εὐρωπαϊκὸν οἰκονομικὸν κέντρον βαρύτητος, εἰς ἓνα μέγαν ἀριθμὸν αὐτόνομως κατατεταγμένων κρατικῶν χωρῶν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ φιλελευθέρου οἰκονομικοῦ συστήματος ἡ αὐτόνομος αὕτη κατάταξις τῶν κρατικῶν χώρων δὲν εἶχεν ἐπιδράσει ἀκόμη ἀποσυνθετικῶς παρ' ὄλον τὸν δασμόν, διότι τὸ φιλελεύθερον οἰκονομικὸν σύστημα ἀπετέλει ἀκόμη ἓν παγκόσμιον σύστημα τάξεως. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου καὶ πρωτίστως ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς παγκοσμίας οἰκονομικῆς κρίσεως τῶν ἐτῶν 1929—32, κατέρρευσε τελικῶς τὸ φιλελεύθερον οἰκονομικὸν σύστημα καὶ δὲν δύναται πλέον νὰ γίνῃ παράγων τάξεως, ὅπως ὑπῆρξεν εἰς τὸν δέκατον ἑνατον αἰῶνα, λόγῳ τῆς ἀλλαγῆς ὁλοκλήρου τῆς οἰκονομικῆς διαρθρώσεως.

Εἰς αὐτὴν τὴν νέαν φάσιν τῆς ἐξελιξέως ἡ ἀναρχία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομίας ἀπετέλεσε τὴν ἀποφασιστικὴν αἰτίαν τῆς διαταραχῆς τῆς διαρθρώσεως τῆς παγκοσμίας οἰκονομίας. Ἡ δὲ αὐτόνομος οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἀπέγινε τὸ ἀποφασιστικὸν ἐμπόδιον εἰς τὴν σταθεροποίησιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ οἰκονομικοῦ χώρου.

Ὡς βλέπομεν, ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τούτου δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ μόνον διὰ μιᾶς νέας οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς ρυθμίσεως τῶν ἀλληλοεξηρωμένων καὶ μόνον τεχνητῶς ἐξ ἀλλήλων κεχωρισμένων Εὐρωπαϊκῶν ἐθνικῶν οἰκονομιῶν.

Μία ἐγωϊστικὴ ἐθνικὴ πολιτικὴ, ἡ ὁποία βλέπει τὰ ὅρια τοῦ οἰκονομικοῦ χώρου, ἐντὸς τῶν στενῶν συνόρων τῆς κυριαρχίας της καὶ νομίζει ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν οἰκονομίαν τῶν ἄλλων χωρῶν, δὲν δύναται πλέον νὰ ἔχῃ θέσιν εἰς μίαν τοιαύτην Εὐρωπαϊκὴν ὀλοκλήρωσιν.

Ἐξ ὅλων τούτων προκύπτει ὅτι, ἡ οἰκονομικὴ ὀλοκλήρωσις τῆς Εὐρώπης δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἀπλῶς διὰ μιᾶς τονώσεως τῆς φιλελευθεροποιήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ὅπως ἐπιδιώκεται σήμερον, ἀλλὰ μόνον διὰ μιᾶς στενωτέρας συμπύξεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν εἰς μίαν οἰκονομικὴν ἔνωσιν.

Εἶδομεν τὰς ἀνάγκας μιᾶς τοιαύτης οἰκονομικῆς ἐνώσεως, ἐννοήσαμεν ὅτι αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν δημιουργίαν κοινῶν κεντρικῶν ὀργάνων ἐπεκτείνονται πολὺ πέραν μιᾶς τελωνειακῆς ἐνώσεως, διεπιστώσαμεν ὅτι μία ἀπλῆ τελωνειακὴ ἔνωσις δὲν δύναται νὰ λύσῃ τὸ Εὐρωπαϊκὸν πρόβλημα οὔτε καὶ μία ἀπλῆ προσπάθεια πρὸς ἀπελευθέρωσιν καὶ φιλελευθεροποίησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου.

Λοιπὸν δὲν ὑφίσταται ἀμφιβολία, ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς ἐνώσεως θὰ ἀπῆται σημερινὰς μεταβολὰς εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ ποικιλοτρόπους μεταβολὰς εἰς τὴν γεωργίαν. Ἀπώλειαι, ἐκμηδενισμοὶ ἀξιῶν, ἀνατροπαὶ εἰς τὸν τρόπον τῆς ἀπασχολήσεως τῶν ἐργατικῶν χειρῶν, θὰ εἶναι ἀναπόφευκτοὶ πρὸς ἐπίτευξιν μιᾶς φυσικῆς διαμορφώσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονηθῆ ὅτι αἱ οἰκονομικαὶ ἀπώλειαι θὰ ἦσαν παροδικαί, ἀλλὰ τὰ πλεονεκτήματα διαρκῆ.

Οὕτω βλέπομεν καθ' ὀλοκλήριαν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἔνωσιν τὸ ἀνώτατον καὶ τὸ τελειότατον σχῆμα μιᾶς οἰκονομικῆς Εὐρωπαϊκῆς ὀλοκληρώσεως.

Τώρα ὅμως πρέπει νὰ προχωρήσωμεν ἓνα βῆμα καὶ ἐρωτῶμεν :

Μία οἰκονομικὴ ἔνωσις κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἔννοιαν δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ μόνον ἐντὸς τοῦ πλαισίου μιᾶς οἰκονομικῆς προσεγγίσεως, χωρὶς τῆς πολιτικῆς τοιαύτης ; Καὶ μία τοιαύτη πολιτικὴ ἔνωσις δὲν πρέπει νὰ πραγματοποιηθῆ ἐπομένως εἰς τὸ πολιτικὸν σχῆμα μιᾶς ὁμοσπονδίας ;

Ἐὰν ὄχι, πῶς θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ἐγκαθίδρυσις μιᾶς κεντρικῆς ἐξουσίας ἔναντι τῶν κρατῶν ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ;

Ἀλλὰ ἀκριβῶς εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς τοιαύτης ὁμοσπονδίας ἀντιτάσσεται τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ὁ οἰκονομικὸς αὐτοπροσδιορισμὸς ἀποτελεῖ ἓν μέρος τῆς ἐθνικῆς αὐτοδυναμίας. Ἀφαιρῶντας τὸν πρῶτον ὑποσκάπτεται ἡ δευτέρα.

Πρῶτα, πρῶτα, βλέπομεν τοῦτο, τὴν ἀντίδρασιν κατὰ μιᾶς οἰκονομικῆς ἐνώσεως τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν ἰδέαν τῶν ἐθνικοτήτων.

Δὲν πρέπει ὅμως ἡ ἰδέα τῆς ἐθνικῆς αὐτοδυναμίας σήμερον νὰ ὑποχωρήσῃ ἔναντι τοῦ μεγάλου προβλήματος τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ ὑπάρξεως τῆς Εὐρώπης ;

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονηθῇ, ὅτι τὸ βασικὸν στοιχεῖον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἔγκειται ἀκριβῶς εἰς τὸ σημεῖον, ὅτι ἡ Εὐρώπη συμπεριλαμβάνει λαούς, οἱ ὅποιοι παρ' ὅλην τὴν συγγένειαν αἵματος καὶ τὴν ὁμοιότητα τοῦ βαθμοῦ πολιτισμοῦ των, διαφέρουν ὀφθαλμοφανῶς μεταξὺ των.

Ἄλλὰ ἀκριβῶς εἰς αὐτὴν τὴν ἐθνικὴν διάκρισιν εὐρίσκεται ἡ πηγὴ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, εἰς αὐτὴν τὴν ἐθνικὴν διάκρισιν εὐρίσκεται ἴσως ἡ προστασία ἔναντι μιᾶς γενικῆς ὀμαδοποιήσεως τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία θὰ ἦτο ἡ συνέπεια μιᾶς ὀλονὲν αὐξανομένης βιομηχανοποιήσεως καὶ μιᾶς φυλοπολιτείας.

Δὲν δύνανται ὅμως ἀκριβῶς τὰ ἐθνικὰ χαρακτηριστικὰ νὰ προστατευθοῦν περισσότερον εἰς μίαν ἔνωσιν μὲ τὸ σύνταγμα μιᾶς ὀμοσπονδίας ;

Ἄσφαλῶς ἓνας ὑπερβολικὸς ἐθνικισμὸς θὰ ἐχαρακτήριζε τὴν ἰδέαν μιᾶς Εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς ἔνωσεως ἐκ τῶν προτέρων ὡς οὐτοπίαν.

Ἄπητήθη ἡ ἀπώλεια τῆς δυνάμεως καὶ ἡ οἰκονομικὴ διάσεισις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν, διὰ νὰ ἐξευρεθῇ μία ψυχολογικὴ προθυμία πρὸς ὑπερνίκησιν τῶν ἐθνικιστικῶν δισταγμῶν.

Κατενόθη ἐν πολλοῖς, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ὀλοκλήρωσις τῆς Εὐρώπης εἶναι βασικῆς σημασίας διὰ τὴν συγκράτησιν τῆς θέσεως αὐτῆς εἰς τὴν παγκοσμίαν οἰκονομίαν.

Ὡστε πρέπει πάλιν νὰ διερωτηθῇ τις, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δὲν ἀξίζει νὰ προσφερθῇ ὡς θυσία, ἐν μέρος τῆς κυριαρχίας ἐκάστου ; Μὲ τὴν θυσίαν αὐτὴν δὲν θὰ ὀρθοποδήσῃ ἡ οἰκονομικὴ δύναμις τῆς Εὐρώπης καὶ παραλλήλως πρὸς τὴν οἰκονομικὴν δύναμιν ἡ θέσις τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν παγκοσμίαν οἰκονομίαν ;

Συμπεραίνοντες δυνάμεθα οὕτω νὰ εἴπωμεν :

Ἡ οἰκονομικὴ ὀλοκλήρωσις τῆς Εὐρώπης εἶναι εἰς πρώτην γραμμὴν ζήτημα τοῦ συντονισμοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραγωγῆς. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ παραγωγή ἀποτελεῖ μίαν ἀλληλοεξηρητημένην ὀμοιομορφίαν, ὀμοιομορφίαν, ἣτις διεσπάσθη διὰ τῆς αὐτονόμου οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν.

Καὶ οὕτω, ἓνας ἀποτελεσματικὸς συντονισμὸς τῆς βιομηχανίας, τῆς ἐκμεταλλεύσεως πρώτων ὑλῶν καὶ τῆς γεωργίας, ἀποτελεῖ τὸν θεμέλιον λίθον τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὀλοκληρώσεως.

Ἡ ἐπέκτασις τοῦ κοινωνικοῦ καταμερισμοῦ ἐργασίας πέραν τοῦ χώρου τῶν στενῶν κρατικῶν συνόρων, ἡ κατάργησις τῶν περιορισμῶν τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ συναλλάγματος, ἡ τελειωτικὴ προσαρμογὴ τῆς οἰκονομικῆς διαρθρώσεως, θὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ὀρθολογιστικωτέραν διαμόρφωσιν τῆς παραγωγῆς.

Ἡ εἰδικοποιήσις τῆς βιομηχανίας καὶ ἡ καλλιτέρα ἐκμετάλλευσις τῶν οἰκονομικῶν προσόδων, θὰ ὠδήγουν εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγικότητος.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς εἰδικοποιήσεως καὶ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος θὰ ἦτο ἡ ἐλάττωσις τῶν ἐξόδων παραγωγῆς.

Ἡ ἐλάττωσις ὅμως τῶν ἐξόδων παραγωγῆς σημαίνει αὐξήσιν τῆς δυνατότητος ἀνταγωνισμοῦ εἰς τὴν παγκοσμίαν ἀγοράν. Αὐξήσις τῆς δυνατότητος τοῦ ἀνταγωνισμοῦ θὰ ἔφερε τὴν ἐξύψωσιν τῆς ἐξαγωγῆς καὶ ἡ ἐξύψωσις τῆς ἐξαγωγῆς θὰ ὠδήγει εἰς μίαν πλήρη ἀπασχόλησιν ὅλων τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων.

Ἡ βελτίωσις τῆς παραγωγικότητος θὰ ἔφερε παραλλήλως ἄνοδον τῆς πραγματικῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν μισθῶν, τελικῶς δὲ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς ζωῆς ὀλοκλήρου τῆς Εὐρώπης.
